

Haziran 2021

Dünya Su Ürünleri Üretimi (bin ton)¹

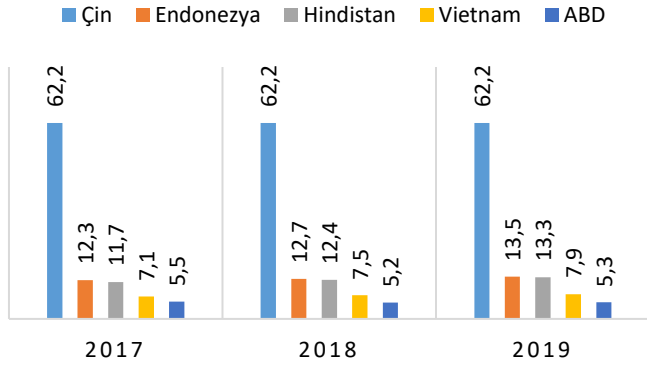
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ²
Avcılık	91.612	89.629	93.117	96.429	92.494	-4,08
Yetiştiricilik	72.812	76.558	79.610	82.121	85.363	3,95
Toplam Üretim	164.424	166.187	172.727	178.551	177.857	-0,39
İhracat	36.886	37.133	40.205	41.546	-	3,34
İthalat	36.539	36.922	38.669	39.857	-	3,07

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi 09.06.2021) ¹/ Üretim rakamlarına su bitkileri ve deniz memelileri dâhil değildir. ²Son iki yılın değişimini göstermektedir.

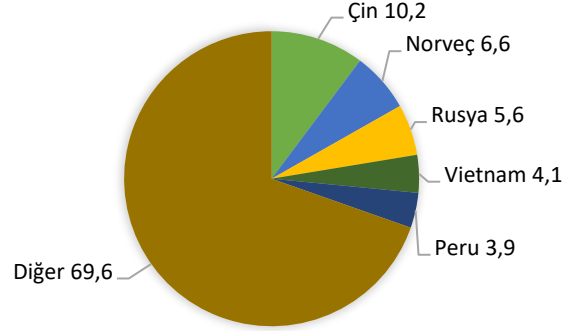
Dünya toplam su ürünleri üretimine yıllar itibarıyla bakıldığında avlanan su ürünleri miktarında dalgalanmalar varken, yetiştiricilik üretiminin yıllar içinde daha fazla arttığı görülmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalara göre, önümüzdeki yıllarda su ürünlerine olan yatırımın daha da genişleyerek artacağı, 2030 yılında yetiştiricilik yoluyla elde edilen su ürünleri miktarının avcılıkla elde edilen su ürünleri miktarına eşit olacağı ve uzun vadede yetiştiricilik sektörünün avcılık sektörünü geçeceği tahmin

edilmektedir. Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü (FAO) tarafından 2019 yılında dünya su ürünleri üretimi 178 milyon ton olarak açıklanmıştır. Dünya üretimi ülkeler bazında değerlendirildiğinde üretimin homojen bir şekilde dağılmadığı, özellikle Asya kıtasının sektörde açık ara önde olduğu net şekilde görülmektedir. Dünya su ürünleri üretiminde hem avcılık hem de yetiştiricilik sektöründe Çin 62,2 milyon ton ile lider konumda olup Çin'i Endonezya, Hindistan, Vietnam ve ABD izlemektedir.

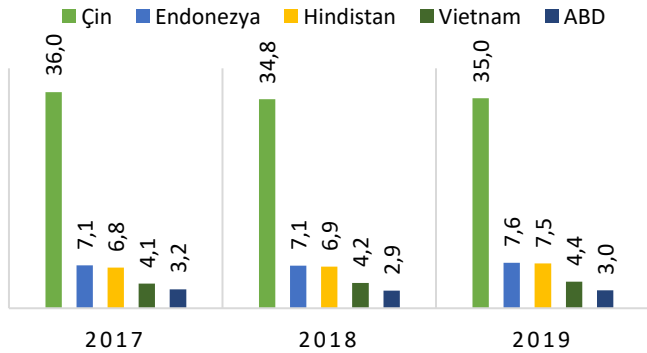
Su ürünleri üretiminde önemli ülkeler (milyon ton)

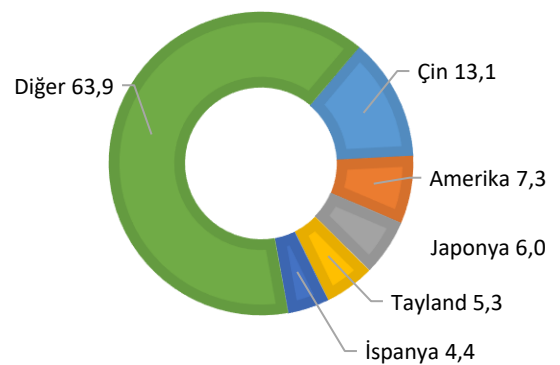
Su ürünleri ihracatında önemli ülkeler (2018, %)

Su ürünleri üretiminde önemli ülkeler (%)

Su ürünleri ithalatında önemli ülkeler (2018, %)

Su ürünleri, dünyada en çok ticareti yapılan gıda ürünlerinden biridir. 2018 yılında 67 milyon ton balık ve su ürünleri, yani toplam üretimin %38'i uluslararası ticarete konu olmuştur. Su ürünleri üretiminde en büyük üretici ülke olan Çin, ihracatta da lider konumda bulunmaktadır. Çin'i Norveç, Rusya, Vietnam ve Peru izlemektedir. 2018 yılında dünya genelinde 41,5 milyon su ürünleri ihracatının

mali değeri 167 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Su ürünleri ithalatının %70'i gelişmiş ülkeler tarafından yapılmaktadır. Dünyada su ürünleri ithalatında ilk sırada 5,3 milyon ton ile Çin gelmekte olup, 2,9 milyon ton ile ABD ikinci ülke konumundadır. Dünya geneline bakıldığında 39,8 milyon ton su ürünleri ithalatı mali değeri ise 162 milyar dolardır.

Türkiye Su Ürünleri Arz ve Kullanımı (ton)

	2016	2017	2018	2019	2020	Değişim (%)
Avcılık	335.320	354.318	314.094	463.168	364.400	-21
Yetiştiricilik	253.395	276.502	314.537	373.356	421.411	13
Toplam Üretim	588.715	630.820	628.631	836.524	785.811	-6
Tüketim	519.181	572.490	546.737	514.640	563.982	10
Kişi Başına Tüketim (kg)	5,5	5,5	6,1	6,3	6,8	8
İhracat	148.645	156.681	177.500	200.226	192.462	-4
İthalat	82.079	100.444	98.314	90.684	80.525	-11

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri, Su Ürünleri İstatistikleri (Erişim Tarihi 09.06.2021)

Su ürünleri yetiştiriciliği:

Su ürünleri üretiminin %53,6'sını yetiştiricilik ürünleri oluşturmaktadır. Su ürünleri yetiştiriciliği 2020 yılında bir önceki yıla göre %12,9 artış göstererek 421 bin 411 ton olarak gerçekleşmiştir. Yetiştiricilik üretiminin %69'u denizlerde (Muğla %43), %31'i iç sularda (Elazığ %18) gerçekleşmiştir. Ülkemizdeki yetiştiricilik üretiminin neredeyse tamamı levrek, çipura ve alabalıktan oluşmaktadır.

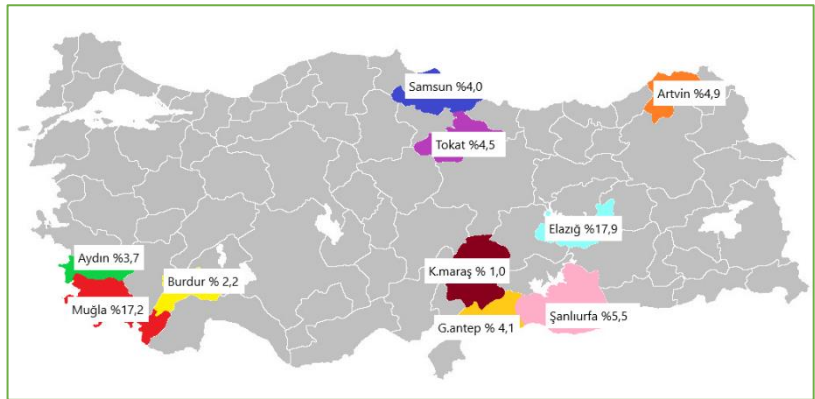
Su ürünleri avcılığı:

2020 yılında avcılık yoluyla yapılan toplam üretimin %91'i denizlerden sağlanmıştır. Denizlerimizden avlanan en önemli tür hamsidir. Bu türün av miktarındaki değişikliği su ürünleri üretim miktarında da önemli değişikliklere neden olmaktadır. Hamsinin 2020 yılında anaçların korunması amacıyla avcılığına kısıtlama getirilmiş ve hamsi avcılığında elde edilen miktar %34 oranında azalmıştır. Kişi başına ortalama su ürünleri tüketimi, 2019 yılında bir önceki yıla oranla %3,3 artarak 6,26 kg olarak gerçekleşmiştir.

Denizde yetiştiricilik yapılan iller

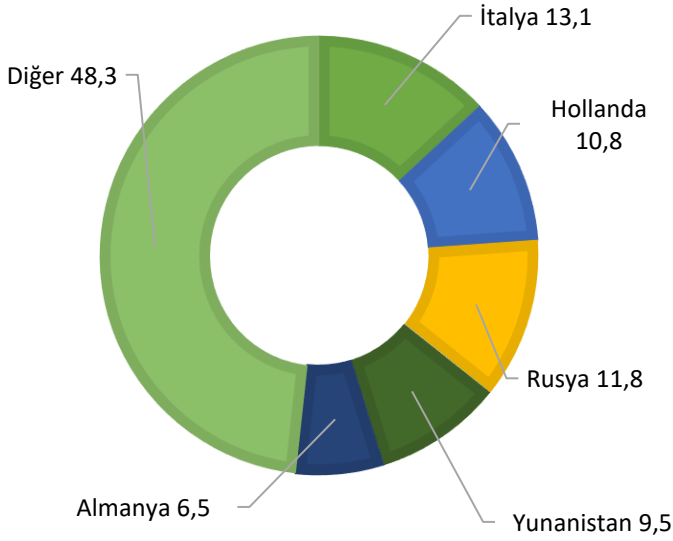

İç sularda yetiştiricilik yapılan iller

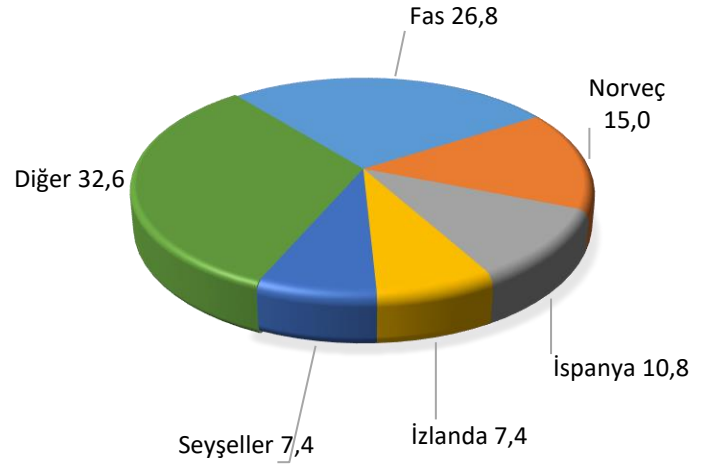

Türkiye'de Su Ürünleri Destekleme Politikaları: Su ürünleri yetiştiriciliğinde, yeni türler üretimi 1,50 TL/kg, kapalı sistem üretim 1,50 TL/kg, kilogram üstü alabalık üretimi 1,50 TL/kg, toprak havuzlarda balık yetiştiriciliği 1,00 TL/kg, alabalık üretimi 0,75 TL/kg, sazan üretimi 0,50 TL/kg, midye üretimi 0,10 TL/kg ve hastalıktan arı kuluçkahane damızlık alabalık 60 TL/adet destek verilmektedir. Su ürünleri yetiştiricilik belgesi bulunan ve entansif yetiştiricilik yapanlar destekleme kapsamındadır. Ayrıca 2020 yılından itibaren, istilacı yabancı türlerle mücadele kapsamında balon balığı avcılığına 5 TL/adet destek ödemesi yapılmaktadır. 2021 yılında Marmara Denizinde görülen müsilağdan etkilenen küçük balıkçı teknelerine tekne büyüklüklerine göre 2000-2900 TL arasında destek ödemesi planlanmıştır.

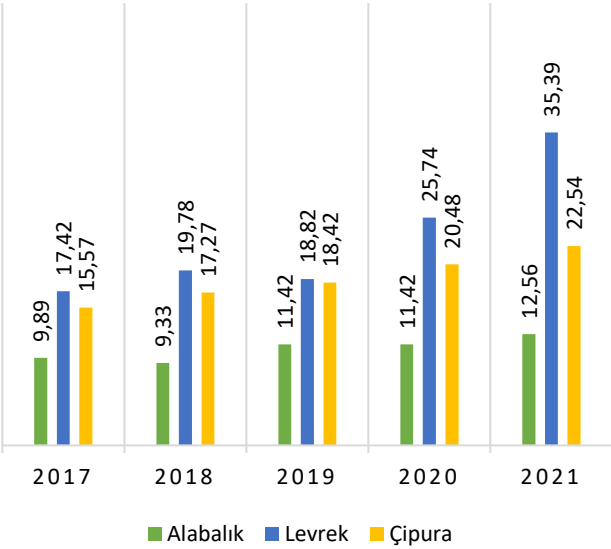
Türkiye'nin ülkelere göre su ürünleri ihracatı (2020, %)

Türkiye'nin ülkelere göre su ürünleri ithalatı (2020, %)

TL/kg

2021 yılı Mayıs ayında 13,46 TL/kg olan alabalık üretici fiyatı bir önceki aya göre %6,4 artarken, önceki yılın aynı ayına göre %24 oranında artış göstermiştir.

Çipuranın üretici fiyatı 2021 yılı Mayıs ayında 24,84TL/kg iken bir önceki aya göre değişiklik göstermemiş, önceki yılın aynı ayına göre %22 oranında artış göstermiştir.

Levrek üretici fiyatı 2021 yılı Mayıs ayında 36,67TL/kg iken bir önceki aya göre %4, önceki yılın aynı ayına göre ise %70 oranında artış göstermiştir.

Alabalık, çipura ve levrek üretici fiyatları her yıl bir önceki yıla göre artışı yem maliyetine bağlı olduğu düşünülmektedir.

2021 yılı verileri ilk 5 aylık ortalama fiyatlardır.

Tüketici Fiyatı (TL/kg)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Balık	17,64	17,54	20,37	23,65	28,91	33,89

TÜİK verilerine göre, Türkiye su ürünleri üretiminde 2020 yılında son beş yılın verileri incelendiğine ilk defa azalış (%6) kaydedilmiştir. İthalatta ise %11 oranında Azalış devam ederken, 2020 yılında en fazla su ürünleri ithalatını Fas'dan gerçekleştirmiştir. Su ürünleri ithalat değerinde ise %35'lik payla Norveç ilk sırada yer almaktadır. Norveç'ten özellikle somon ve uskumru/kolyoz ithalatı yapılmaktadır.

2020 yılında üretilen Su ürünleri dünya genelinde 96 ülkeye ihraç edilmiştir. Bir önceki yıla göre %4'lük azalışla ihracat miktarı 192 bin 462 ton olarak kaydedilmiştir. Bu ihracat miktarı 1 milyar \$'a karşılık gelmektedir.

Yetiştiricilik ürünlerinde yem fiyatlarındaki değişimler ürün satış fiyatını doğrudan etkilemektedir. Yem ham maddelerinin çoğunlukla ithal ediliyor olması ve yetiştirilen balıkların önemli miktarının ihraç ürünü olması nedeniyle yetiştiricilik ürünlerinin fiyatları üzerinde döviz kurlarının da etkisi bulunmaktadır.

Yem Fiyatları (TL/Kg)	2016	2017	2018	2019	2020	Değişim (%) ¹
Alabalık Yemi	4,64	5,58	8,38	11,32	13,97	23,41
Levrek Yemi	4,62	5,58	8,11	10,05	12,33	22,69

Kaynak: GKGM (Erişim tarihi:07.06.2021) /¹Son iki yılın değişimini göstermektedir.

Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü verilerine göre 2020 yılında alabalık ve levrek yemi kg fiyatı bir önceki yıla göre değerlendirildiğinde; alabalıkta %23,4'lük bir artışla ortalama 14TL/kg'a, levrekte ise %22,7'lik artışla ortalama 12 TL/kg'a yükselmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü (FAO) verilerine göre; su ürünleri üretiminde, avcılık yoluyla yapılan üretim son yıllarda nispeten sabit bir seyir göstermiş olup, su ürünleri avcılığı toplam üretimi 90 milyon ton seviyelerinde seyretmektedir. Su ürünleri yetiştiricilik üretimi ise sürekli olarak artmakta ve tüm gıda ürünleri üretimi içerisinde en hızlı büyümeyi göstermektedir. Dünya su ürünleri üretiminde hem avcılık hem yetiştiricilik alanlarında Çin lider konumda olup, 2019 yılında dünya üretiminin %62,2 sini karşılamıştır.

Dünya üretimine benzer şekilde; Türkiye'nin su ürünleri yetiştiricilik üretimi artmaya devam etmekte ve toplam üretim içerisinde yetiştiriciliğin payı yükselmektedir.

FAO'nun 2020 yılı verileri incelendiğinde; 2018 yılı dünya su ürünleri ihracatının değeri 167 milyar dolara ulaşmıştır. Dünya su ürünleri üretiminin büyük bir kısmı uluslararası pazarlama kanallarında işlem görmüştür.

Son yıllarda su ürünleri yetiştiriciliği üretimi ve işleme teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak Türkiye'nin su ürünleri ihracatında da önemli bir artış görülmüştür. 2020 yılındaki ihracat-ithalat verileri incelendiğinde, ihracatın, ithalattan miktar olarak 112 bin ton, parasal değer olarak 893 milyon dolar daha fazla olduğu görülmektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından uygulanan politikalar, su ürünleri yetiştiriciliğin geliştirilmesine yönelik yapılan desteklemeler sayesinde su ürünleri yetiştiricilik üretimi her yıl artmaktadır. Bu gelişmenin gelecekte de devam etmesi ve toplam su ürünleri üretiminde yetiştiricilik oranının artacağı beklenmektedir.

2020 yılının ilk aylarından beri tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19, su ürünleri üretimini önemli derecede etkilemiştir. Global anlamda su ürünleri ticaretinde kilit konumda olan ithalat ve ihracatçıların (rakamlar açıklanmış olmamakla birlikte) olumsuz yönde etkilendiği bilinmektedir.

Türkiye su ürünleri yetiştiriciliğinde, 2020 yılının ilk aylarında hava şartlarının uygunluğu ve balık hasadının planlanan tarihten önce yapılmış olması COVID-19'un üretim miktarını beklenenden daha az etkilemiştir. Avcılıkta görülen azalışın nedeni ise anaçlarının korunması amacıyla hamsi avı kısıtlama getirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de COVID-19'un etkisiyle 2020 yılında su ürünleri ihracatında daralma olduğu gözlemlenmiştir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: F. Tuğba ÇÖTELİ, fatmatugba.coteli@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833